

**OMGAAN MET GELD
JONGEREN IN OLDAMBT**

Omgaan met geld

Een onderzoek naar hoe jongeren in de gemeente Oldambt omgaan met geld.

Colofon

Opdrachtgever
Gemeente Oldambt

Datum
Maart 2017

Auteurs
Anne-Wil Hak
Tessa Schoot Uiterkamp

Databewerking
Wim Zijlema

KWIZ
Stavangerweg 23 - 5
9723 JC Groningen
050 - 5252473
contact@kwiz.nl

Uitgave
Deze publicatie is een uitgave van KWIZ. Het overnemen van cijfers en / of teksten is toegestaan, mits de bron duidelijk wordt vermeld. Niets uit deze publicatie mag worden veeelvoudigd en / of openbaar gemaakt worden in welke vorm dan ook zonder voorafgaande toestemming van KWIZ.

Inhoudsopgave

Inleiding	2
Samenvatting.....	4
1. Lenen, schulden en financiële problemen.....	8
2. Omgaan met geld.....	12
3. Vragen en hulp bij geldzaken	18
4. Conclusies	23
Bijlage 1. Kenmerken respondenten vragenlijst.....	27

Inleiding

Uit onderzoek van Panteia uit 2015 over jongvolwassenen en schulden¹ blijkt dat er steeds meer jongeren in de leeftijd van 18 tot 27 jaar in de problemen komen door schulden. Een deel van deze jongeren is door het hebben van schulden niet in staat hun leven op te bouwen. In deze fase zijn er juist grote gebeurtenissen in het leven van jongeren, zoals uit huis gaan, het krijgen van hun eerste baan, samenwonen/trouwen of een kind krijgen. Deze gebeurtenissen hebben gevolgen voor de financiële situatie.

De schuldenproblematiek bij jongeren is vaak niet vergelijkbaar met volwassenen, meestal zijn de schulden lager en komen ze door hun inkomen niet altijd in aanmerking voor de reguliere schuldhelpverlening. Bovendien zoeken jongeren eerder hulp via de informele weg, zoals via ouders of vrienden. Hierdoor is er weinig informatie over jongeren met schulden en hun specifieke problemen.

De gemeenteraad van Oldambt wil graag weten hoe groot het probleem van jongeren met schulden in de gemeente Oldambt is. Om hoeveel jongeren gaat het, wat zijn de kenmerken en welke factoren hebben invloed op hun financiële situatie. Door hier meer inzicht in te krijgen, kan er samen met jongeren en professionals naar oplossingen worden gezocht voor een effectieve aanpak van schulden.

Onderzoeksbureau KWIZ heeft de opdracht gekregen een onderzoek uit te voeren naar de omvang, aard en kenmerken van jongeren met schulden.

Doel van het onderzoek

De centrale onderzoeksvraag in dit onderzoek is:

Hoeveel jongeren uit de gemeente Oldambt, in de leeftijd van 18 tot 27 jaar, hebben te maken met schulden?

Daarnaast worden de volgende deelvragen beantwoord:

- Hoe hoog zijn de schulden van de jongeren?
- Wie zijn de belangrijkste schuldeisers?
- Wat zijn de oorzaken van de schulden?
- Hebben de jongeren zich gemeld bij de hulpverlening?
- Hoe ervaren de jongeren hun situatie?
- Hoe ervaren de ketenpartners de schuldenproblematiek bij jongeren?
- Welke oplossingen zijn er om de problematiek te verminderen?

Methode

In februari 2017 zijn 1.500 vragenlijsten verstuurd naar jongeren in de leeftijd van 18 tot 27 jaar. Daarvoor is een steekproef getrokken onder alle jongeren in de gemeente. Jongeren konden de vragenlijst op papier of op internet invullen. De link naar de online vragenlijst is door de gemeente ook op Facebook geplaatst, wat voor extra respons zorgde. Onder deelnemers werden 20 bol.com bonnen verloot. In totaal zijn er 429 vragenlijsten ingevuld, dit betekent een respons van bijna 30%. Dit is voldoende om een representatief beeld te geven van jongeren in de gemeente Oldambt. Voor schriftelijk en online onderzoek onder jongeren is een respons van 15 procent gangbaar.

We hebben bij de analyse van de vragen gekeken naar de samenhang met de volgende achtergrondkenmerken: geslacht, leeftijd, dagbesteding en woonsituatie. In het rapport worden de verschillen naar achtergrondkenmerken alleen genoemd als deze significant zijn.

---

¹ 'Voor mijn gevoel had ik veel meer geld'. Jongvolwassenen en schulden. Panteia 2015.

Naast de vragenlijsten zijn er met 19 jongeren die naar school gaan op de Campus Winschoten, diepte-interviews gehouden. In deze gesprekken zijn we nader ingegaan op de oorzaken van financiële problemen en mogelijke oplossingen. Op basis van de interviews zijn geen kwantitatieve uitspraken mogelijk over de mate waarin deze factoren een rol spelen of bij welke groepen ze spelen. Deze interviews geven met name een beeld achter de cijfers. Wat vinden jongeren bijvoorbeeld normaal en hoe gaat hun omgeving om met geld.

Verder is er een bijeenkomst geweest met ongeveer 25 ketenpartners die binnen de gemeente Oldambt te maken hebben met jongeren en schulden. Uit deze bijeenkomst hebben we een aantal tips meegenomen.

Het onderzoek is beschrijvend en richt zich op de financiële situatie van alle jongeren in de gemeente. Waar mogelijk vergelijken we een aantal resultaten met het rapport van Panteia.

Leeswijzer

In het eerste hoofdstuk wordt een cijfermatig beeld gegeven van de schuldenproblematiek onder jongeren. We beschrijven hoeveel jongeren schulden hebben, om welke type schulden het gaat en wat de hoogte ervan is. Hoofdstuk 2 gaat in op de beleving van geld onder jongeren: vinden ze bijvoorbeeld dat ze goed met geld om kunnen gaan en in hoeverre kunnen ze voldoende ronkomen? Hoofdstuk 3 gaat nader in op behoeften van jongeren. Welke informatie missen ze bijvoorbeeld? Het hoofdstuk sluit af met tips en adviezen die jongeren en ketenpartners hebben gegeven. We sluiten het rapport af met een conclusie waarin de onderzoeksvragen worden beantwoord. Omdat het per vraag verschilt hoeveel respondenten die vraag ook daadwerkelijk hebben ingevuld, geven we bij de figuren het aantal respondenten weer waar het om gaat (n=...).

Samenvatting

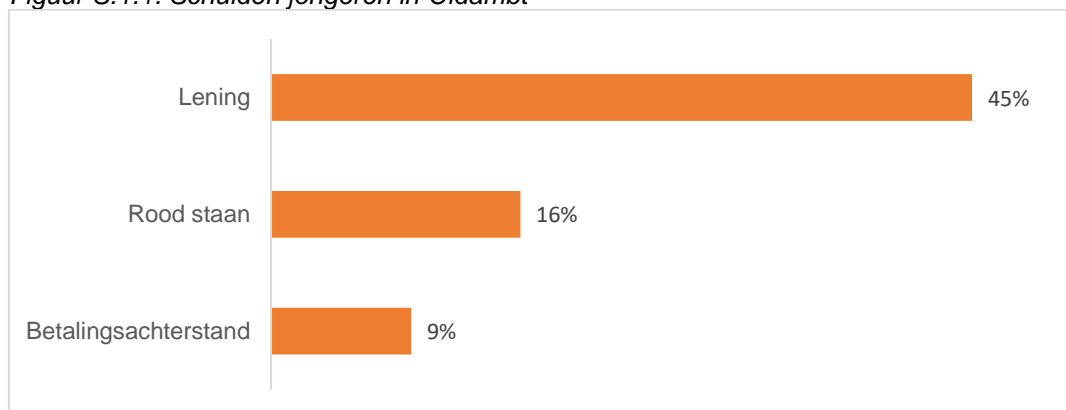
Dit rapport presenteert de resultaten van een onderzoek onder 429 jongeren in de gemeente Oldambt in de leeftijd van 18 tot 27 jaar. Het onderzoek bestond uit drie delen: een vragenlijst onder jongeren in de gemeente, die 429 keer is ingevuld, 19 verdiepende interviews met jongeren op het College Winschoten en een bijeenkomst met ketenpartners van de gemeente.

Het onderzoek geeft inzicht in de financiële situatie van jongeren en de wijze waarop ze met geld omgaan. Ook wordt beschreven hoe jongeren zelf hun situatie ervaren. Waar mogelijk vergelijken we een aantal groepen jongeren met elkaar. Daarvoor kijken we naar het effect van dagbesteding (opleiding of werk), woonsituatie (thuis of zelfstandig), leeftijd en geslacht. Tot slot geven jongeren tips en adviezen voor hulpverleners en de gemeente hoe om te gaan met jongeren en geld.

Omvang en kenmerken schulden

De volgende figuur geeft het aantal respondenten weer dat weleens geld leent (lening), weleens rood staat of een betalingsachterstand heeft.

Figuur S.1.1. Schulden jongeren in Oldambt

Ongeveer de helft van de respondenten leent weleens geld, 16 procent staat weleens rood en 9 procent heeft een betalingsachterstand. Uit het onderzoek dat Panteia in 2015 onder jongvolwassenen heeft gedaan blijkt dat 32,3 procent op moment van enquêteren een lening heeft, een kleiner aandeel dan in Oldambt. Daarnaast heeft Panteia ook aan de respondenten gevraagd of ze in de voorliggende 12 maanden weleens rood stonden (19,4 procent antwoordde hier met 'ja' op) en of ze een betalingsachterstand hadden in de 12 maanden voorafgaand aan het onderzoek (dit was bij 24 procent het geval). Deze aandelen zijn hoger dan in Oldambt maar de vraag is ook iets anders gesteld, waardoor de vergelijking niet volledig op kan gaan: in Oldambt hebben we gevraagd of jongeren **weleens** rood staat of ze **op dit moment** betalingsachterstand hebben. Panteia heeft gevraagd naar de laatste twaalf maanden. Er hoeft hier overigens niet per se sprake te zijn van een financieel probleem. In veel gevallen kunnen jongeren de achterstallige rekeningen voldoen en de leningen aflossen.

Hoe hoog zijn de schulden van de jongeren?

Bijna 40 procent van de jongeren met een lening heeft geen idee hoe hoog hun lening is. Het bedrag varieert tussen de € 20 en de € 200.000. Wanneer iemand een hypotheek of studieschuld heeft is het bedrag hoger dan gemiddeld.

Ook onder jongeren met roodstand weet een groot deel niet hoeveel ze rood staan. De gemiddelde roodstand van de jongeren die dat wel wisten is € 291.

Wie zijn de belangrijkste schuldeisers?

Jongeren die een lening hebben, hebben meestal een lening bij:

- Ouders (54%);
- Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO) (34%);
- Vrienden (12%).

Ook in het onderzoek van Panteia zijn dit de meest genoemde partijen waarbij jongeren een lening hebben, al is de volgorde net wat anders: de meeste jongeren uit dat onderzoek hebben een lening bij DUO, gevolgd door leningen bij ouders en bij vrienden en familie.

Jongeren die een betalingsachterstand hebben, hebben dat het vaakst bij:

- Zorgverzekering (53%)
- Belastingdienst (28%)
- Boete (14%)
- Vaste lasten (11%).

Verschillen tussen jongeren

In het onderzoek is geanalyseerd welke verschillen we zien naar:

- Geslacht
- Dagbesteding.
- Opleidingsniveau.
- Leeftijd.
- Woonsituatie.

Hieruit blijkt dat jongeren in de leeftijd van 18-20 jaar die thuis wonen vaker geld lenen. Vaker van hun ouders dan van instanties.

Niet-werkende, niet-onderwijsvolgende jongvolwassenen hebben het vaakst schulden en betalingsachterstanden. Werkenden hebben vaker een hogere omvang van de schulden, dit komt door de hoge bedrag van een hypotheek en studieschulden. Zij hebben daarentegen juist minder vaak een achterstallige rekening.

Jongeren die een Mbo-opleiding volgen staan vaker rood dan de jongeren die een andere opleiding volgen.

In vergelijking met landelijke cijfers hebben jongeren in Oldambt meer achterstanden bij de belastingdienst en zorgverzekeraar en ook meer bij de betaling van de vaste lasten.

Wat zijn de oorzaken van de schulden?

Er is een aantal oorzaken te noemen waardoor schulden zijn ontstaan:

- Bestedingsgedrag: Jongeren zijn vooral korte termijn gericht en lenen gaat vaak makkelijk.
- Overgang thuiswonend naar uitwonend is groot. Jongeren weten niet goed wat er allemaal op hun afkomt op het moment dat ze op zichzelf (of samen) gaan wonen.
- Ontbreken van financieel inzicht en overzicht. Eenmaal in de problemen mist men het overzicht en ook de handvatten.

Ook uit het onderzoek van Panteia worden dergelijke oorzaken genoemd: jongeren hebben vaak een impulsief bestedingsgedrag en zijn korte termijn denkers, ingrijpende gebeurtenissen (bijvoorbeeld op jezelf gaan wonen, werkloosheid en verbroken relaties) kunnen leiden tot financiële problemen en veel jongvolwassenen onderschatten de omvang van hun studieschulden.

Merendeel van de jongeren vindt dat als je je rekeningen niet meer kunt betalen je een financieel probleem hebt.

Rood staan of geld lenen is minder een probleem voor jongeren dan het niet kunnen betalen van je vaste lasten en rekeningen. Ook vinden ze het een probleem als je geen overzicht meer hebt op je inkomsten en uitgaven.

Jongeren die werken vinden het lenen van geld een groter probleem dan jongeren die een opleiding volgen. Daarentegen vinden jongeren die thuis wonen en een opleiding volgen het een probleem als je niet kunt sparen.

Merendeel van de jongeren is tevreden met eigen financiële situatie

- Twee derde van de jongeren is tevreden met zijn of haar financiële situatie. Ongeveer 12 procent van de jongeren voelt zich arm tegenover 67 procent die dat niet vindt. Een kwart van de jongeren houdt maandelijks geen geld over. Bijna 20 procent van de jongeren maakt zich zorgen om hun financiële situatie.
- Bijna de helft van de jongeren kan goed rondkomen van hun maandelijkse inkomen. 19 procent kan niet goed rondkomen.
- Het overgrote merendeel (89%) van de jongeren vindt dat ze in staat zijn hun financiën zelfstandig te regelen.

Hulp bij schulden?

- 80 procent van de jongeren zou bij financiële problemen naar hun ouders gaan. Gevolgd door internet, de gemeente en vrienden. De professionele hulpverlening komt pas in de 4^e of 5^e plaats.
- Een klein deel van de respondenten (7 procent) heeft weleens daadwerkelijk hulp gehad bij het oplossen van schulden. Ook die kregen voornamelijk hulp van hun ouders.
- 40 procent van de jongeren zou geld van hun spaarrekening halen als ze op dat moment geld tekort komen. Een kwart vraagt geld bij hun ouders en een derde doet niets. Dit zijn vaker jongens dan meisjes.

Praten over geld vooral met ouders

- De meeste jongeren die zijn geïnterviewd hebben het voornamelijk met hun ouders over geld. Vaker dan met hun vrienden.
- Respondenten vinden dat ouders een belangrijke rol hebben in de financiële opvoeding.
- De rol van de school en gemeente is daarin kleiner.
- Jongeren hebben wel behoefte aan informatie over hoe goed met geld om te gaan.

Ketenpartners moeten aansluiten bij belevingswereld jongeren

- Professionele hulpverleners zien dat er weldegelijk jongeren in de gemeente zijn die schulden hebben.
- Hulpverleners vinden de problematiek van de jongeren vaak zwaarder dan jongeren zelf.
- Bij gesprekken en hulpverlening is het belangrijk dat goed wordt aangesloten bij de belevingswereld van de jongeren.
- Jongeren geven zelf ook aan dat ze informatie missen. Tegelijkertijd is er al online veel informatie te vinden, maar jongeren worden op de huidige manier dus niet goed bereikt.

Welke oplossingen zijn er om de problematiek te verminderen?

Geef praktische en laagdrempelige tips

Uit de interviews met de jongeren wordt duidelijk dat (gemeentelijke) informatie over schuldhelpverlening jongeren niet aanspreekt. Jongeren zoeken praktische en laagdrempelige

tips, maar vinden informatie over toegang tot 'zware' formele hulpverleningstrajecten. Of de informatie is niet toegespitst op jongeren en sluit daarom niet bij hun wereld aan. Gemeenten en schuldhulpverleners zouden hun informatie en voorlichting daarom kunnen afstemmen op de belevingswereld van jongeren. Ook zouden gemeenten en schuldhulpverleners kunnen bekijken of hun dienstenaanbod voorziet in laagdrempelig financieel advies, daaraan bestaat een behoefte bij jongeren. Dus ga in gesprek met jongeren.

Voor de gemeente en hulpverleners en instanties

Dit rapport laat zien dat er in de gemeente Oldambt een groep jongeren is die schulden heeft, al zijn de achterstanden in veel gevallen nog betrekkelijk laag. Het gaat hierbij dus om een andere groep dan de groep die doorgaans gebruik maakt van schuldhulpverlening. Uit het onderzoek blijkt dat jongeren niet snel naar de professionele hulpverlening gaan, wanneer ze financiële problemen of vragen hebben. Ze hebben wel heel wat tips gegeven, hieronder een opsomming.

Begeleiding van en door jongeren (ook in schulden)

- Budgetcoach
- Begeleiding (dicht bij de leefwereld van de jongere)

Voorlichting

- Via school (lessen, informatieavond, training). Rol van de school is nu minimaal.
- Via internet (toegankelijk en anoniem)
- Via Facebook, zo wordt snel een grote groep bereikt.
- Specifiek gericht op jongeren (daar kan sociale media dus ook al bij aansluiten).
- Tips over op jezelf gaan wonen
- Informatie over het afsluiten van een lening: wat houdt dit precies in, hoeveel moet je aflossen en wat zijn de voorwaarden.

Cursussen over omgaan met geld (sparen, lenen, uitgaven)

- Maak deze cursussen laagdrempelig
- Inloopspreekuur is een goede optie
- Inzicht krijgen in de maandelijkse inkomsten en uitgaven
- Benadruk gevolgen rood staan en lenen
- Maak rood staan en lenen moeilijker

Preventieve maatregelen

- Bank kan ingrijpen als ze zien dat iemand rood staat
- Strengere eisen voor het aangaan van leningen

Uit het onderzoek blijkt dat jongeren een andere beleving hebben bij schulden dan bij lenen of rood staan. Een betalingsachterstand of rood staan hoeft voor hun niet altijd een schuld te zijn. Voor professionals is het dus belangrijk hierbij aan te sluiten. Bijvoorbeeld door meer naar oplossingen te zoeken of mogelijkheden om het gedrag aan te passen en niet alleen op het probleem te focussen.

Daarnaast kan het helpen om jongeren meer bij het beleid te betrekken (bijvoorbeeld als adviseurs). Denk bijvoorbeeld aan cliëntparticipatie. Ook op die manier kun je beter bij hun leefwereld aan te sluiten.

Jongeren zijn zich erg bewust van omgaan met geld

Uit het onderzoek komt zeer duidelijk naar voren dat de jongeren in de gemeente Oldambt bewust met geld omgaan. Ze sparen vaak met een doel en weten wat ze maandelijks uit kunnen geven. De rol van de ouders hierbij is erg bepalend en belangrijk voor de jongeren. Toch hebben ze vaak nog vragen over financiële zaken en daar zou de gemeente een rol in kunnen spelen.

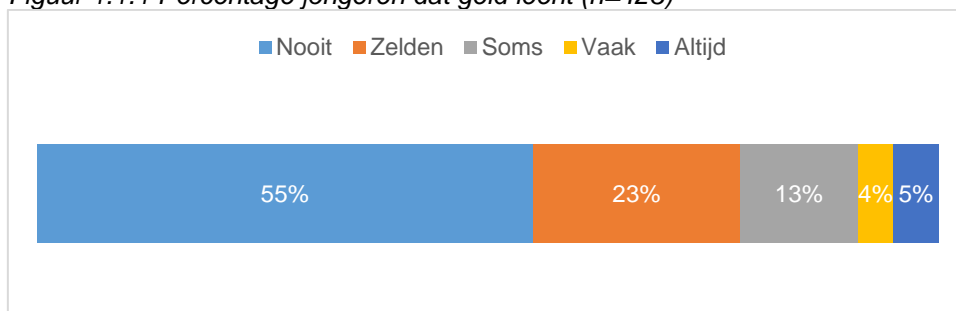
1. Lenen, schulden en financiële problemen

Dit hoofdstuk geeft een beeld van het aantal jongeren in de gemeente Oldambt dat te maken heeft met betalingsachterstanden, rood staan en leningen. Daarbij vergelijken we een aantal groepen met elkaar. We geven alleen verschillen tussen die groepen weer indien dat verschil significant is. De groepen die we vergelijken, verschillen op de volgende kenmerken: dagbesteding (werk/studie), woonsituatie, geslacht en leeftijd. In totaal hebben 429 jongeren de vragenlijst ingevuld.

1.1.1. Aandeel jongeren dat leent

De volgende figuur geeft aan hoe vaak jongeren geld lenen.

Figuur 1.1.1 Percentage jongeren dat geld leent (n=423)

78 procent van de respondenten leent nooit of zelden, 13 procent leent soms en 9 procent leent vaak of altijd geld.

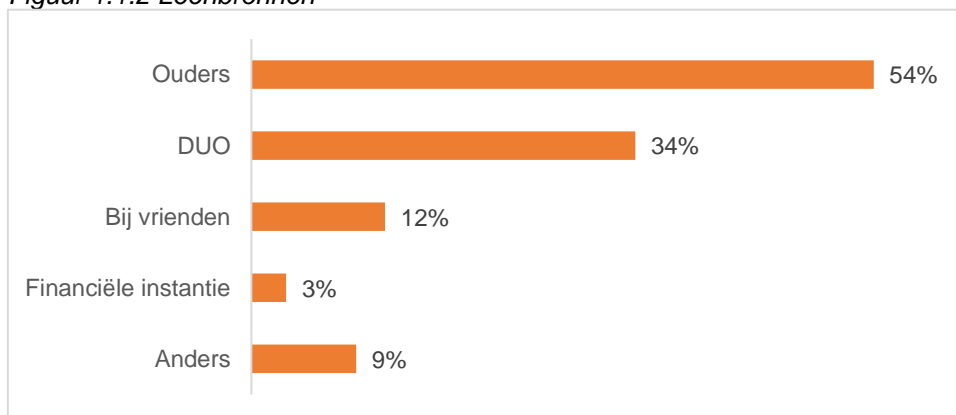
Verschillen tussen groepen:

- Jongeren in de leeftijd van 18-20 jaar lenen vaker geld;
- Jongeren die werken lenen minder vaak geld;
- Jongeren die thuis wonen lenen vaker geld dan jongeren die op zichzelf wonen.

1.1.2. Leenbronnen

De volgende grafiek geeft aan waar de jongeren geld lenen. De aandelen betreffen alleen diegenen die geld lenen.

Figuur 1.1.2 Leenbronnen

Jongeren die lenen, doen dat vooral bij hun ouders: 54 procent van de respondenten die geld leent doet dat bij hun ouders. Een lening bij ouders is te beschouwen als een informele lening, net als leningen bij vrienden (12 procent van de jongeren die leent doet dat weleens). Ruim een derde van de respondenten volgt onderwijs. Logisch gevolg is dat een andere vaak genoemde leenbron DUO is.

Verschillen tussen groepen:

- Jongeren die thuis wonen lenen vaker van hun ouders.

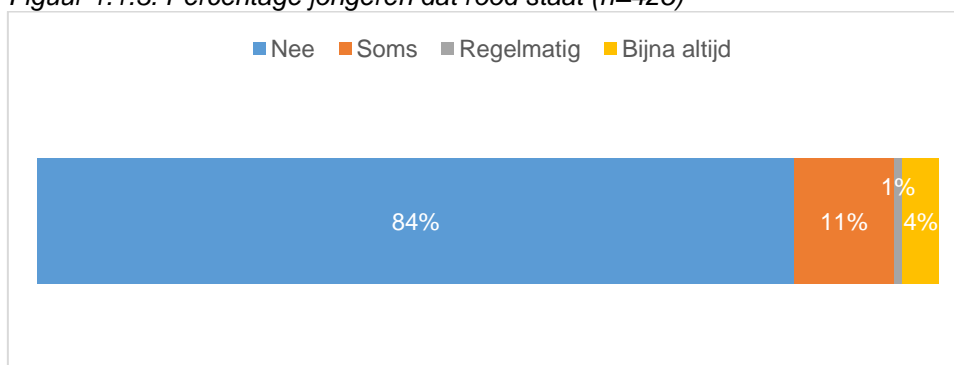
1.1.3. Hoogte lening

Bijna 40 procent van de jongeren die geld leent heeft geen idee hoe hoog hun lening is. Het bedrag varieert tussen de € 20 en de € 200.000. De hoogste schulden zijn van jongeren met een hypotheek of studielening.

1.1.4. Rood staan

Het merendeel van de jongeren (84 procent) staat nooit rood. Eén op de twintig jongeren staat altijd of vaak rood en 11 procent staat soms rood.

Figuur 1.1.3. Percentage jongeren dat rood staat (n=425)

Opvallend is dat meer dan een kwart van de jongeren niet weet hoeveel ze rood staan. De gemiddelde roodstand van de jongeren die dat wel wisten is € 291.

In de verdiepende interviews gaven jongeren aan dat ze bij hun bank aangeven dat ze niet rood willen staan. De meesten vinden het ook niet normaal om rood te staan.

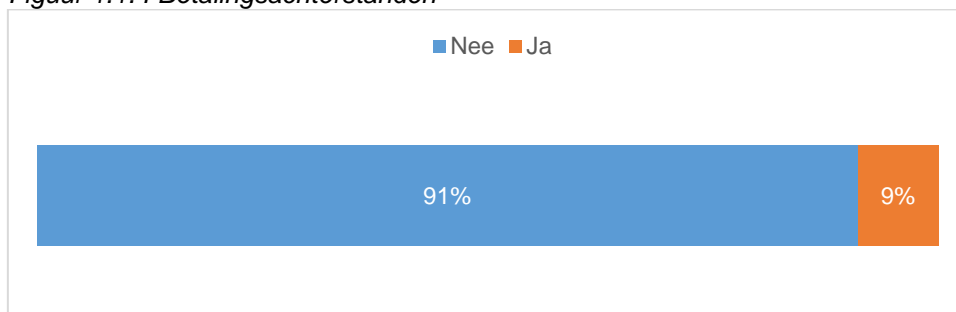
Verschillen tussen groepen jongeren:

- Jongeren die een Mbo-opleiding volgen staan in verhouding vaker rood;
- Jongeren die bij hun ouders wonen staan minder vaak rood.

1.1.5. Betalingsachterstanden

Van alle jongeren heeft 9 procent een betalingsachterstand.

Figuur 1.1.4 Betalingsachterstanden

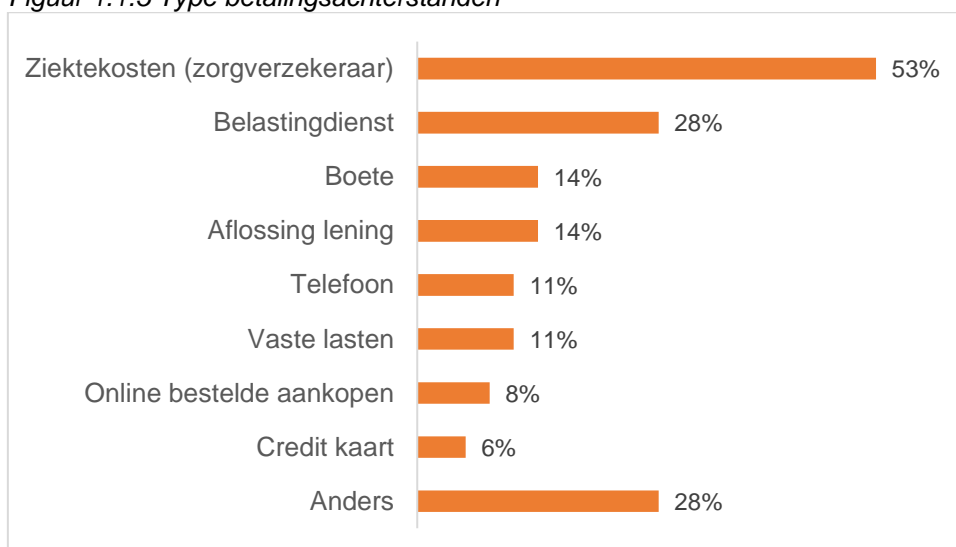
Verschillen tussen groepen jongeren:

- Jongeren die werkloos zijn hebben vaker betalingsachterstanden dan jongeren die werken.

1.1.6. Type betalingsachterstanden

Meer dan de helft van de jongeren heeft een achterstand bij de betaling van de zorgverzekering, gevolgd door achterstanden bij de belastingdienst en een boete. Risicovolle achterstanden, zoals de betaling van de vaste lasten, komen bij 11 procent van de jongeren voor.

Figuur 1.1.5 Type betalingsachterstanden

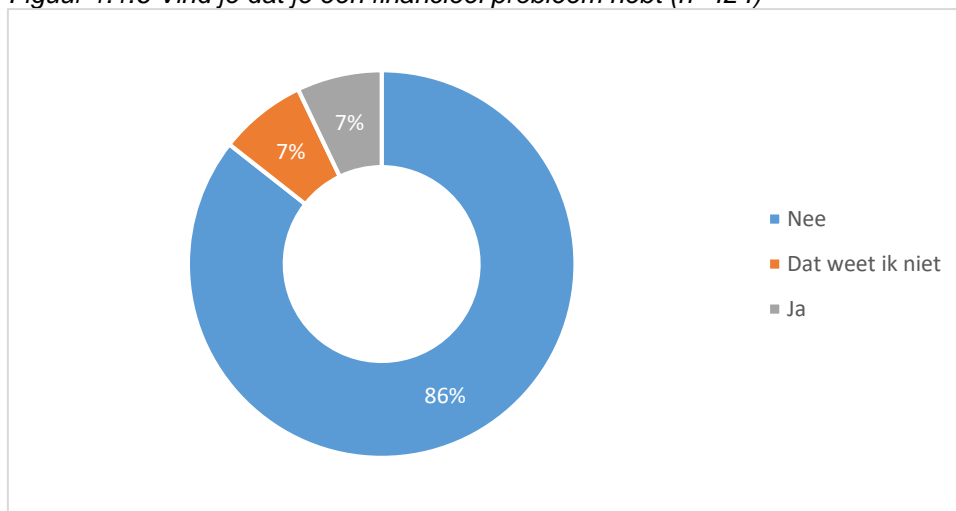

In vergelijking met landelijke cijfers hebben jongeren in Oldambt meer achterstanden bij de zorgverzekeraar en de belastingdienst en ook meer bij de betaling van de vaste lasten. Bij de categorie *anders* noemen de meeste jongeren DUO/schoolgeld.

1.1.7. Beleving financiële situatie

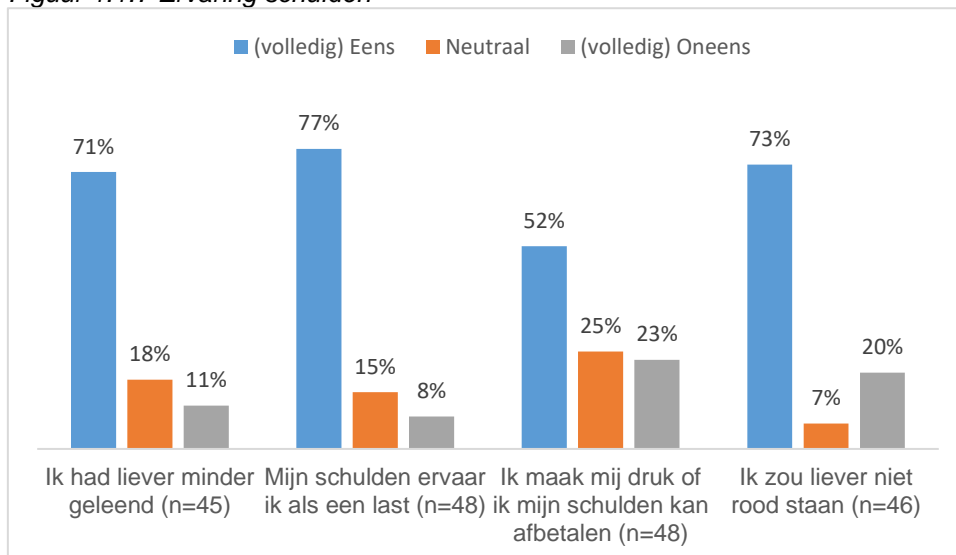
Van alle jongeren vindt 7 procent dat hij/zij een financieel probleem heeft.

Figuur 1.1.6 Vind je dat je een financieel probleem hebt (n=424)

Aan de jongeren die vinden dat ze een financieel probleem hebben, zijn vier stellingen voorgelegd. De volgende figuur geeft aan in hoeverre respondenten het eens zijn met de stellingen.

Figuur 1.1.7 Ervaring schulden

Van de jongeren met een financieel probleem (volgens henzelf), had 71 procent liever minder geleend en zou 73 procent liever niet roodstaan. Iets meer jongeren ervaren hun schuld als een last. Meer dan de helft maakt zich druk over de afbetaling van de schuld.

Er zijn geen significante verschillen tussen groepen jongeren.

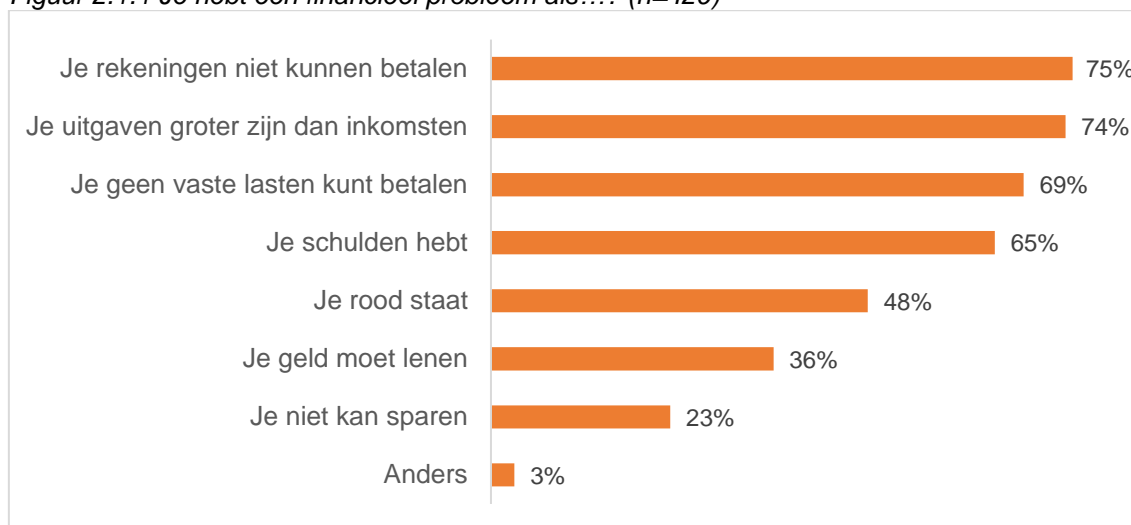
2. Omgaan met geld

Het is belangrijk te weten hoe de jongeren hun financiële situatie zelf ervaren. Vinden ze dat ze goed met geld kunnen omgaan? Hebben ze het idee dat ze kunnen rondkomen? In dit hoofdstuk beschrijven we hoe de jongeren hun financiële situatie zelf ervaren en hoe ze rondkomen met geld.

2.1.1. Eigen beleving financiële problemen en schulden

Aan de jongeren is gevraagd wanneer zij vinden dat je een financieel probleem hebt. Ze konden meerdere antwoorden aankruisen.

Figuur 2.1.1 Je hebt een financieel probleem als...? (n=429)

De meeste jongeren vinden het een financieel probleem hebt als:

- Je je rekeningen niet kunt betalen;
- Je uitgaven groter zijn dan je inkomsten;
- Je geen vaste lasten kunt betalen;
- Je schulden hebt.

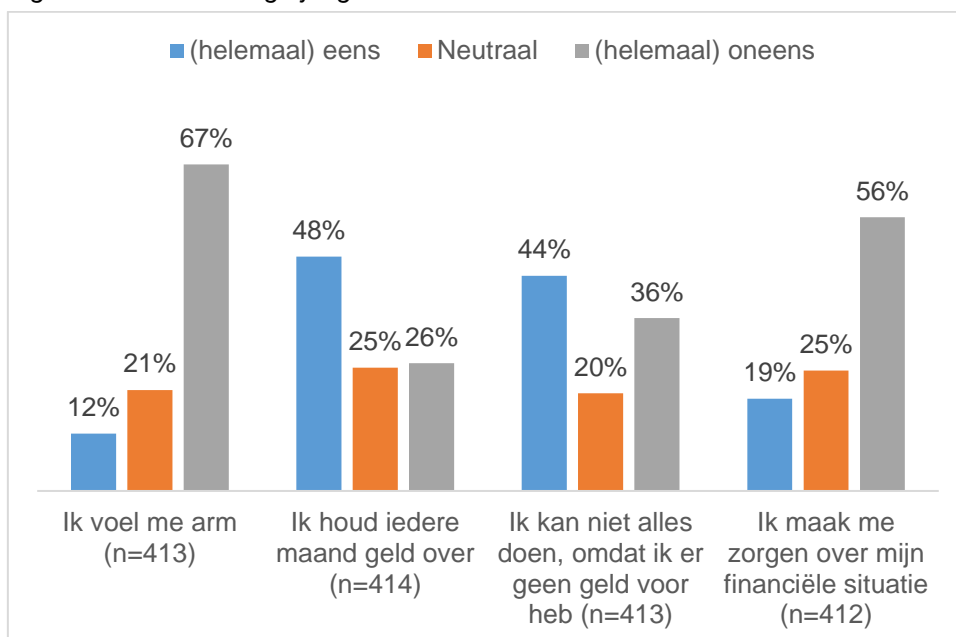
Verschillen tussen groepen jongeren:

- Bijna 60 procent van de jongeren die werkt vindt dat geld lenen een financieel probleem is, bij de jongeren die naar school gaan is dat 30 procent.
- Jongeren die naar school gaan vinden wanneer je niet kan sparen een groter financieel probleem dan jongeren die werken.
- Jongeren die thuis wonen vinden het lenen van geld een kleiner probleem dan de andere groepen jongeren.

2.1.2. Ervaring financiële situatie

Aan de respondenten is een aantal stellingen voorgelegd. De volgende figuur geeft de antwoordverdeling weer.

Figuur 2.1.2 Percentage jongeren dat kan rondkomen

12 procent van de respondenten voelt zich arm en 19 procent maakt zich zorgen over zijn/haar financiële situatie. De helft houdt geen geld over aan het einde van de maand. Tegelijkertijd maakt meer dan de helft van de respondenten (56%) zich geen zorgen over zijn/haar financiële situatie.

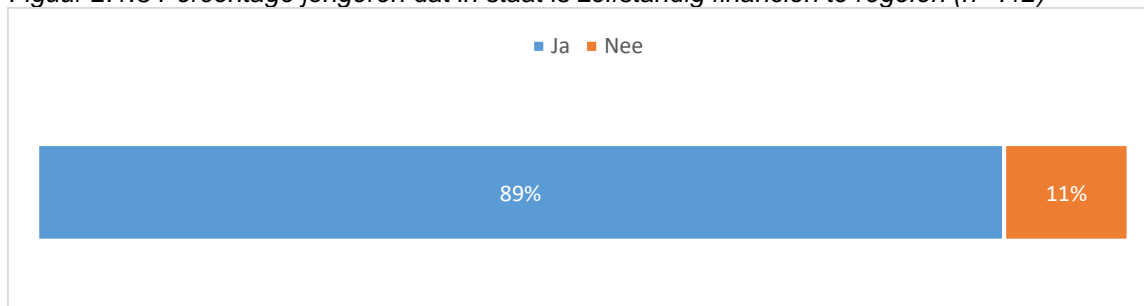
Verschillen tussen groepen jongeren:

- Jongens houden gemiddeld vaker geld over dan meisjes;
- Jongeren die werkloos zijn voelen zich armer, houden maandelijks minder geld over, kunnen niet alles doen wat ze willen en maken zich zorgen;
- Jongeren die werken houden vaker geld over dan jongeren die een opleiding volgen;
- Jongeren die een Mbo-opleiding volgen maken zich meer zorgen over hun financiële situatie dan jongeren met een andere opleiding.

2.1.3. Financiële zelfstandigheid

Bijna 90 procent van de jongeren vindt dat hij of zij in staat is om de financiën zelfstandig te regelen.

Figuur 2.1.3 Percentage jongeren dat in staat is zelfstandig financiën te regelen (n=412)

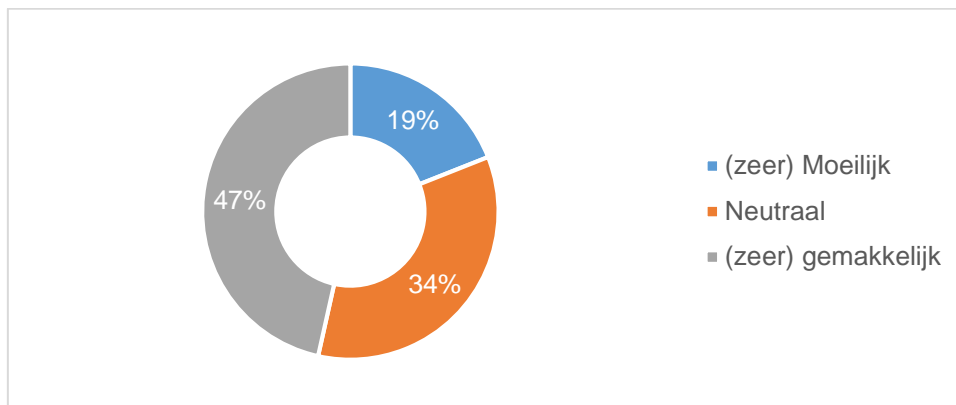

Er zijn geen significante verschillen tussen de verschillende groepen jongeren.

2.1.4. Rondkomen

Aan de jongeren is gevraagd hoe ze maandelijks rond kunnen komen met hun geld.

Figuur 2.1.4 Percentage jongeren dat kan rondkomen (n=426)

Bijna de helft van de jongeren geeft aan maandelijks makkelijk te kunnen rondkomen en bijna 20 procent heeft daar moeite mee.

Verschillen tussen groepen jongeren:

- Jongeren die alleen wonen kunnen moeilijker rondkomen dan de jongeren die thuis wonen of samenwonend zijn;
- Jongeren die werkloos zijn geven vaker aan dat ze moeilijk rondkomen.

2.1.5. Reden niet kunnen rondkomen

Aan jongeren die hebben aangegeven dat ze moeilijk rondkomen, is gevraagd waarom ze vinden dat ze moeilijk rondkomen. Bijna een kwart van de jongeren noemt als reden dat ze te weinig inkomsten hebben. Daarnaast wordt als belangrijke reden genoemd dat alles duurder is geworden terwijl de inkomsten hetzelfde zijn gebleven en dat de vaste lasten hoger zijn geworden. In figuur 2.1.5 zijn nog andere redenen weergegeven waarom jongeren vinden dat ze moeilijk kunnen rondkomen.

Figuur 2.1.5 Reden niet kunnen rondkomen (n=413)

Verschillen tussen groepen jongeren:

- Meisjes geven vaker dan jongens als reden dat alles duurder is geworden;

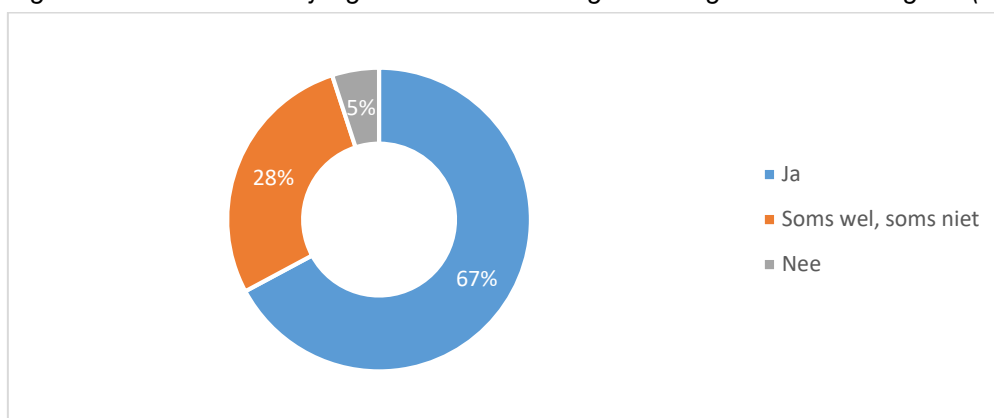

- Jongeren die werkloos zijn en jongeren die naar het Vmbo gaan geven vaker als reden dat ze te weinig inkomsten hebben;
- Jongeren die alleen wonen geven vaker als reden dat ze te weinig inkomsten hebben, en te hoge vaste lasten;
- Vooral jongeren die thuis wonen geven hun geld te makkelijk uit.

2.1.6. Omgaan met geld

De kern van financiële opvoeding is dat jongeren leren omgaan met geld, zodat zij uiteindelijk financieel op eigen benen kunnen staan, waarbij hun inkomsten en uitgaven met elkaar in balans zijn en er geen financiële problemen ontstaan. Op dat moment kunnen we spreken van financieel zelfstandige jongeren. De vraag is wat jongeren zelf verstaan onder financiële zelfstandigheid en in hoeverre zij zelf vinden dat ze financieel zelfstandig zijn en met geld om kunnen gaan.

Figuur 2.1.6 Mate waarin jongeren vinden dat ze goed met geld om kunnen gaan (n=415)

Het merendeel van de jongeren geeft aan goed met geld om te kunnen gaan. Ook in de verdiepende interviews kwam dit onderwerp aan bod en gaven de meeste jongeren een dergelijk antwoord. In de interviews gaf ongeveer de helft aan dat ze (vroeger) zakgeld kregen en een kleine meerderheid heeft het thuis weleens over hoe je het beste met geld om kan gaan.

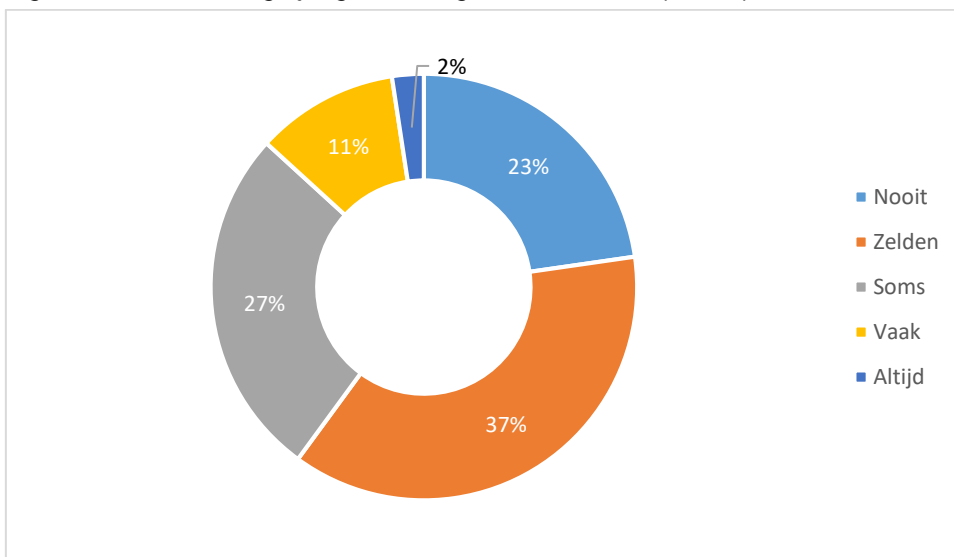
Verschillen tussen groepen jongeren:

- Jongeren in de leeftijd 18 tot 23 jaar denken vaker dan gemiddeld dat ze niet goed met geld om kunnen gaan.
- Ook jongeren die nog thuis wonen denken vaker dat ze niet goed met geld om kunnen gaan.

2.1.7. Geld tekort

Bijna 13 procent van de jongeren komt vaak of altijd geld tekort. Het merendeel geeft aan zelden of nooit geld te kort te komen.

Figuur 2.1.7 Percentage jongeren dat geld te kort komt (n=415)

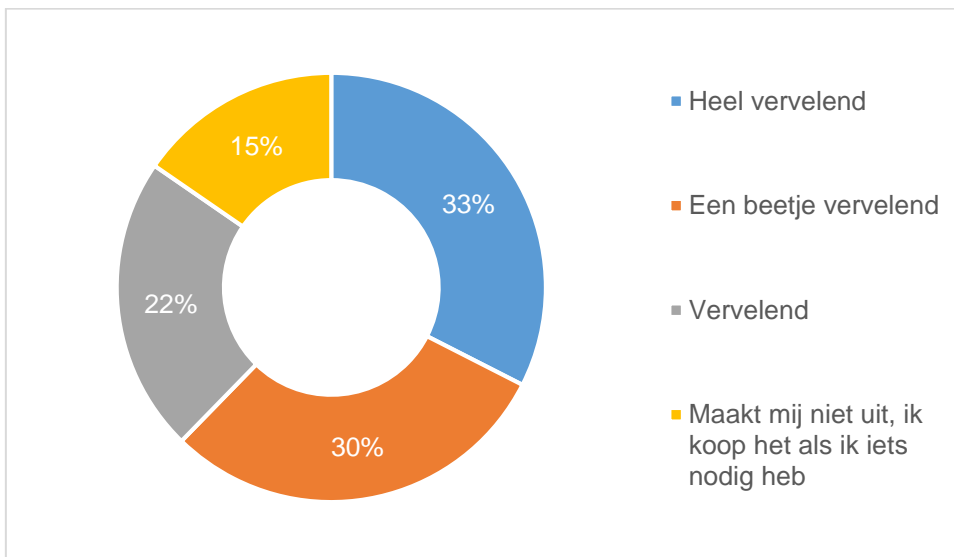
Verschillen tussen groepen jongeren:

- Jongeren die zelfstandig wonen hebben vaker geld te kort dan jongeren die thuis wonen;
- Jongeren die werken hebben minder vaak geld tekort;
- Meisjes vinden vaker dat ze geld te kort komen.

2.1.8. Hoe ervaren jongeren geldtekort?

Een derde van de jongeren die aangeven weleens geld tekort te hebben, ervaart het als heel vervelend. Ongeveer 15 procent ziet geen probleem als er geld tekort is.

Figuur 2.1.8 Percentage jongeren dat geld tekort als probleem ervaart (n=382)

Verschillen tussen groepen jongeren:

- Meisjes vinden het vervelender dan jongens om geld tekort te komen.
- Jongeren die werken ervaren meer dan gemiddeld het als heel vervelender om geld tekort te komen.

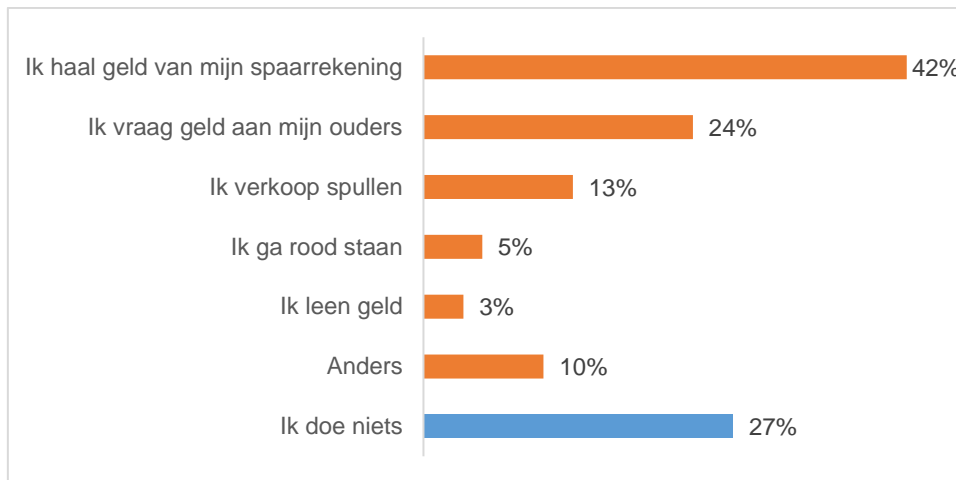
- Jongeren tussen de 24 en 27 jaar zien geld tekort vaker als een probleem dan jongeren tussen de 18 en 24 jaar.

2.1.9. Actie ondernemen bij geldtekort

Als jongeren geld tekort komen, dan kunnen ze verschillende acties ondernemen. Iets meer dan veertig procent van de jongeren kiest ervoor om op dat moment geld van de spaarrekening te halen. Een kwart van de jongeren zou geld vragen aan zijn ouders en bijna een derde doet niets. Bijna alle jongeren die aangeven dat ze niets zouden doen, komen nooit, zelden of soms geld tekort.

Jongeren die vinden dat ze niet goed met geld om kunnen gaan vragen voornamelijk geld aan hun ouders, doe niets of halen geld van hun spaarrekening.

Figuur 2.1.9 Percentage jongeren dat actie onderneemt bij geld tekort (n=429)

Verschillen tussen groepen jongeren:

- Jongens besluiten vaker niets te doen dan meisjes.
- Meisjes halen vaker dan gemiddeld geld van de spaarrekening, dat geldt ook voor jongeren die niet thuis wonen.

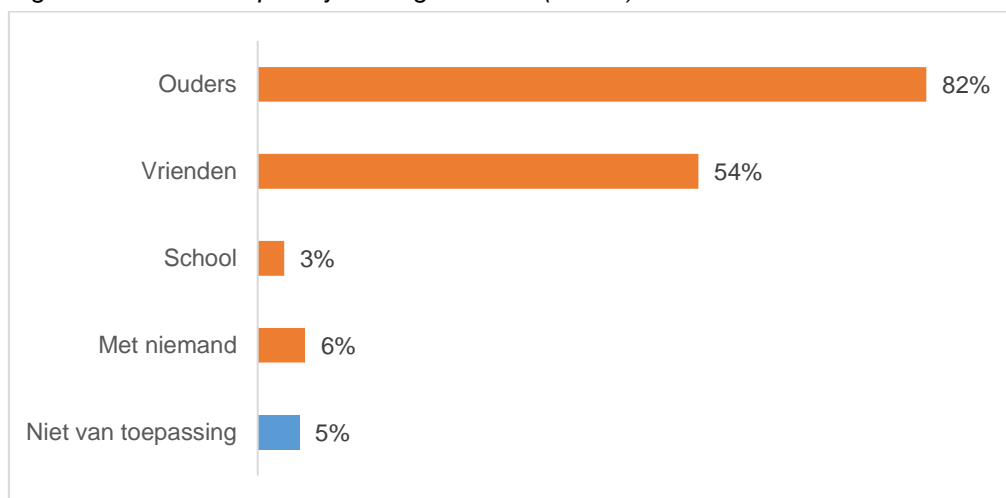
3. Vragen en hulp bij geldzaken

Dit hoofdstuk gaat in op welke vragen jongeren hebben op financieel gebied en waar ze met de vragen terecht kunnen. Aan het einde van dit hoofdstuk geven we een aantal tips en adviezen van de jongeren zelf weer. Dit zijn vooral tips voor gemeente en professionals.

3.1.1. Praten over geldzaken

De meeste jongeren praten vooral met ouders over geldzaken en minder vaak met hun vrienden. Op school wordt er bijna niet over geld gesproken.

Figuur 3.1.1 Met wie praat je over geldzaken (n=429)

In de interviews kwam naar voren dat er thuis best veel over geld gesproken wordt. Onderwerpen van gesprek zijn sparen, ouders vinden bijvoorbeeld dat jongeren geen geld moeten uitgeven dat ze niet hebben. Jongeren zijn het daar wel mee eens, ze vinden dat je moet sparen voor een luxe (niet-noodzakelijke) aankoop als je het geld op dat moment niet hebt. Ook krijgen de meeste jongeren zak- of kledinggeld om te leren hoe ze met geld om moeten gaan. Jongeren vinden dat praten over geld bij de opvoeding hoort en vinden dan ook dat ouders een verantwoordelijkheid hebben als het gaat om financiële opvoeding.

3.1.2. Hulp bij schulden

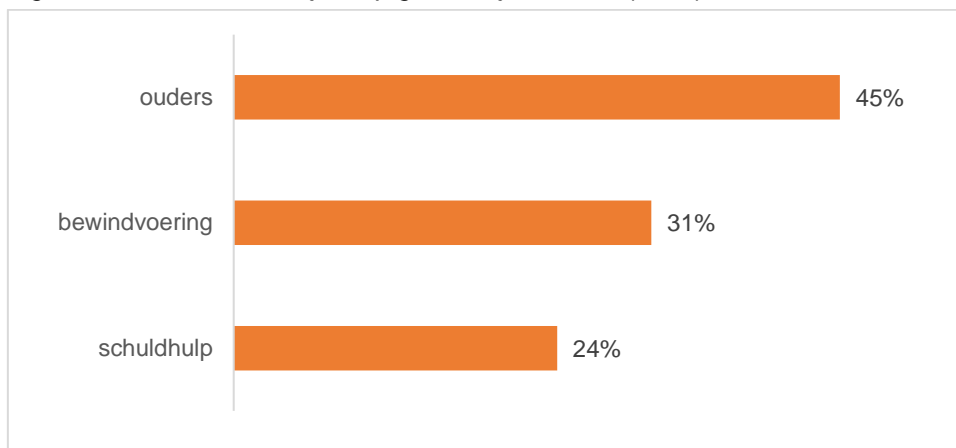
In de vragenlijst werd aan jongeren gevraagd of ze weleens hulp hebben gehad voor hun schulden, of op dit moment hulp krijgen bij schulden. 7 procent gaf aan wel een hulp te krijgen.

Verschillen tussen groepen jongeren:

- Jongeren die thuis wonen, een mbo-opleiding of werkloos zijn hebben vaker hulp bij schulden dan de andere groepen.

Jongeren die weleens hulp krijgen, krijgen dit vooral van hun ouders. Gevolgd door bewindvoering en de schuldhulpverlening zoals de kredietbank.

Figuur 3.1.2 Van wie heb je hulp gehad bij schulden (n=29)

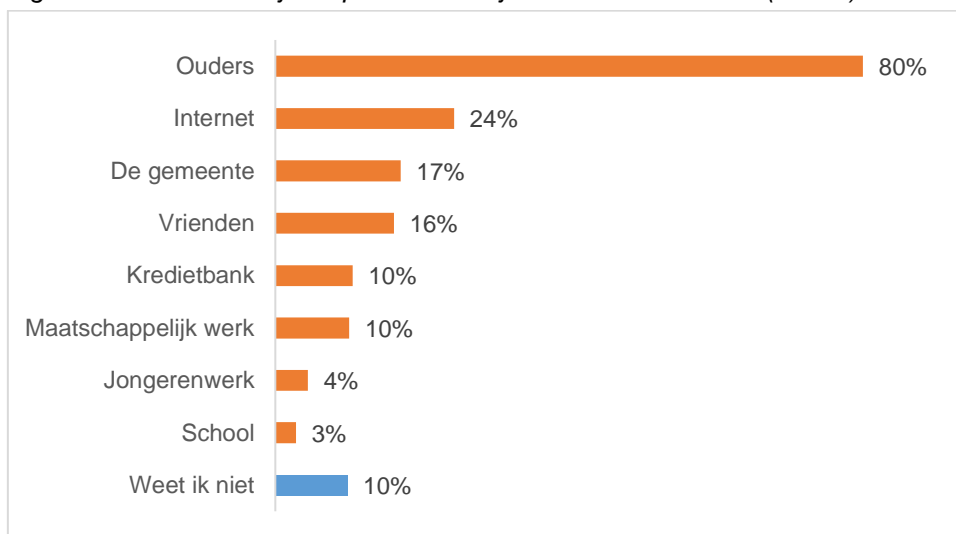

Er zijn geen significante verschillen tussen de groepen jongeren.

Een derde van de jongeren die hulp hebben gehad geeft aan dat die hulp ook een positief effect heeft gehad. Bij een derde heeft de hulp dus niet het gewenste effect gehad. Er zijn geen significante verschillen tussen de groepen jongeren.

We hebben de jongeren ook gevraagd waar ze hulp zouden vragen wanneer ze in de financiële problemen zouden komen. Ze konden meerdere antwoorden aankruisen.

Figuur 3.1.3 Waar zou je hulp zoeken als je in de schulden komt (n=429)

Het overgrote deel geeft aan dat ze naar hun ouders zouden gaan. Gevolgd door internet, de gemeente en vrienden. De professionele hulpverlening komt pas in de 4^e of 5^e plaats.

Verschillen tussen groepen jongeren:

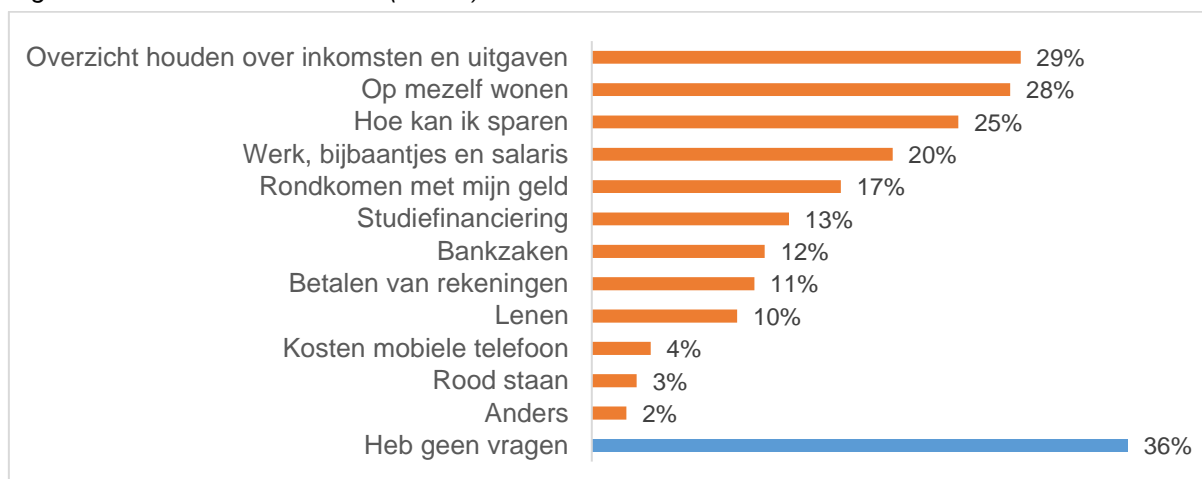
- Meisjes zouden vaker hulp zoeken bij maatschappelijk werk dan jongens.

3.1.3. Informatiebehoefte

De respondenten konden aangeven aan welke informatie wat betreft geldzaken zij behoefte hebben. Ongeveer twee derde van de respondenten geeft ook aan daadwerkelijke informatiebehoefte te hebben. Zij hebben vooral behoefte aan informatie over:

1. Overzicht houden over inkomsten en uitgaven
2. Op mezelf wonen
3. Hoe kan ik sparen
4. Werk, bijbaantjes en salaris

Figuur 3.1.4 Informatiebehoefte (n=429)

De informatiebehoefte van jongeren richt zich vooral op praktische tips over hoe het beste met geld om te gaan. Soms in een bepaalde situatie: een belangrijk punt in het leven van de jongeren is wanneer ze uit huis gaan. Dat is ook op financieel gebied een keerpunt. Jongeren geven zowel in de interviews als in de vragenlijst aan dat ze erg veel behoefte hebben aan informatie wat er allemaal op je af komt wanneer je op jezelf gaat wonen. Vragen die jongeren hebben zijn bijvoorbeeld: welke uitgaven heb je dan en heb ik recht op toeslagen?

3.1.4. Tips en adviezen van jongeren

In het algemeen gaan de jongeren die mee hebben gedaan aan het onderzoek erg bewust om met geld. Ze zien zelf heel goed waar het mis kan gaan en kunnen ook vooruitkijken. Onderstaand de tips die ze hebben. We beginnen met de tips aan jongeren zelf.

Advies aan jongeren

Niet rood staan

Zorg er in ieder geval voor dat je met je bank regelt dat je niet rood kan staan. Dit werkt dan al heel preventief.

Bewust omgaan met geld en niet meer geld uitgeven dan er is

Jongeren vinden eigen verantwoordelijkheid belangrijk; je kan er zelf voor zorgen om niet in de problemen te komen, juist ook nu je (meer) volwassen wordt. Daarnaast vinden veel jongeren het een taak van de ouders om kinderen financiële kennis en verantwoordelijkheid bij te brengen.

Neem een bijbaantje

Als je leuke dingen wilt doen en sparen dan is het handig dat je niet afhankelijk bent van je ouders of DUO, maar een bijbaantje (en dus eigen inkomen) hebt.

Advies aan de gemeente en professionele organisaties

Uit het onderzoek blijkt dat jongeren niet snel naar de professionele hulpverlening gaan, wanneer ze financiële problemen of vragen hebben. Ze hebben wel heel wat tips gegeven. Hieronder geven we daarvan een opsomming.

Begeleiding van en door jongeren (ook in schulden)

- Schuldhulpmaatje
- Hoe ga je met geld om (denk bijvoorbeeld aan een coach of een praktische les)
- Op jezelf wonen (wat komt er dan allemaal op je af?)

Preventie

- Budgetcoach
- Begeleiding (dicht gericht op jongeren en niet volwassenen. Bijvoorbeeld via gastcolleges, een speciale informatiedag, niet van het kastje naar de muur sturen, praktische oplossingen voor alledaagse issues voor jongeren, begeleiding bij inkomsten en uitgaven en zo inzicht creëren, concreet stappenplan, etc).

Voorlichting

- Via school (lessen, informatieavond, training). Rol van de school is nu minimaal.
- Via internet (toegankelijk en anoniem)
- Via Facebook, zo wordt snel een grote groep bereikt.
- Specifiek gericht op jongeren (daar kan sociale media dus ook al bij aansluiten).
- Tips over op jezelf gaan wonen
- Informatie over het afsluiten van een lening: wat houdt dit precies in, hoeveel moet je aflossen en wat zijn de voorwaarden.

Cursussen over omgaan met geld (sparen, lenen, uitgaven)

- Maak deze cursussen laagdrempelig
- Inloopspreekuur is een goede optie
- Inzicht krijgen in de maandelijkse inkomsten en uitgaven
- Benadruk gevolgen rood staan en lenen
- Maak rood staan en lenen moeilijker

Preventieve maatregelen

- Bank kan ingrijpen als ze zien dat iemand rood staat
- Strengere eisen voor het aangaan van leningen

3.1.5. Tips en adviezen van ketenpartners

Voor dit onderzoek is een bijeenkomst georganiseerd met een 25-tal ketenpartners die op de een of andere manier te maken hebben met jongeren en schulden. In deze paragraaf geven we een aantal hoofdzaken uit die bijeenkomst weer.

Bij de Volkskredietbank komen weinig jongeren om hulp vragen. Dit heeft vaak ook te maken met het feit dat ze niet in aanmerking komen voor sanering, vanwege hun inkomen of de hoogte van de schulden. In de bijeenkomst kwam naar voren dat er wel jongeren in de gemeente wonen met veel schulden. De woningstichting heeft regelmatig jonge huurders die al voordat ze gaan huren schulden hebben, maar ook naar verloop van tijd in de schulden komen. Ook bleek tijdens de bijeenkomst dat hulpverleners anders tegen de problematiek aankijken dan de jongeren zelf. Hulpverleners vinden de problematiek vaak zwaarder dan de jongeren

zelf. Het is voor hulpverleners en vrijwilligers wel van belang in te zien dat jongeren op een andere manier moeten worden geholpen dan volwassenen.

De ketenpartners geven de volgende tips en adviezen.

De schuldhulpverlening laagdrempelig houden voor jongeren

Het inschakelen van vrijwilligers en dan vooral jongere vrijwilligers bij het begeleiden en coachen van jongeren met schulden.

Afstemming onderling is belangrijk

Informeel overleg en netwerken.

Financieel expert voor de gehele gemeente

Een financieel expert die in dienst is van de gemeente, kan vanuit expertise en positie organisaties verbinden op het gebied van schuldhulpverlening.

(Wettelijke) regels aanpassen voor jongeren

Heel veel schuldenproblematiek komt daardoor ook niet bij de schuldhulpverlening terecht omdat jongeren niet gesaneerd kunnen worden.

Praat met jongeren over wat ze willen

Ga niet als experts over jongeren praten maar sluit aan bij de belevingswereld van de jongeren. Ga het gesprek met ze aan en maak zo alledaagse financiële keuzes bespreekbaar.

Meer voorlichting geven (op scholen)

Er is genoeg animo om voorlichting te geven. Scholen zijn daarvoor een gemakkelijke plek.

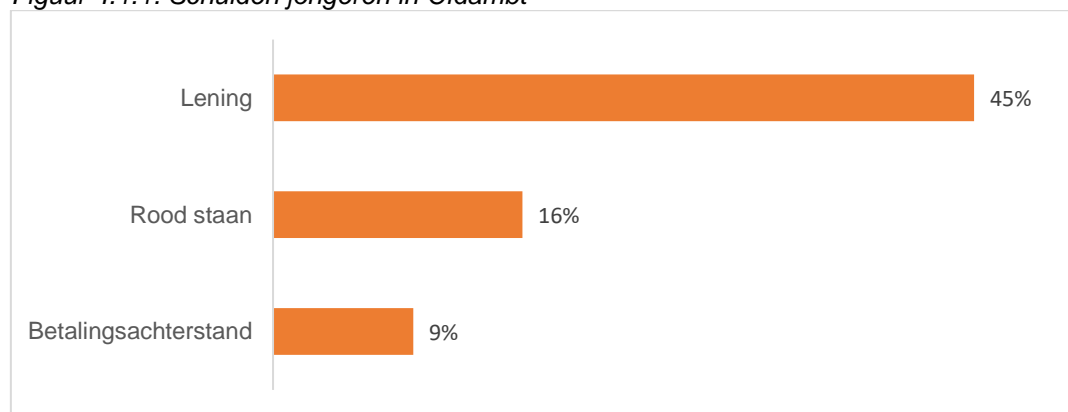
4. Conclusies

In dit hoofdstuk beantwoorden we de onderzoeksvragen en geven we een aantal aanbevelingen.

4.1.1. Hoofdvraag: hoeveel jongeren in schulden?

De centrale onderzoeksvraag in dit onderzoek is: Hoeveel jongeren uit de gemeente Oldambt, in de leeftijd van 18 tot 27 jaar, hebben te maken met schulden? De volgende figuur geeft het aantal respondenten weer dat geld leent (lening), weleens rood staat of een betalingsachterstand heeft.

Figuur 4.1.1. Schulden jongeren in Oldambt

Ongeveer de helft van de jongeren leent weleens geld, 16 procent staat weleens rood en 9 procent heeft een betalingsachterstand.

Wanneer we een vergelijking maken met het landelijke onderzoek van Panteia dan zijn er in de gemeente Oldambt meer jongeren met een lening; landelijk is het percentage namelijk 32%. Het aantal jongeren dat rood staat redelijk overeen met het landelijke cijfer. Het aantal jongeren met een betalingsachterstand kunnen we niet helemaal vergelijken met het landelijke cijfer vanwege de definitie: landelijk heeft 24 procent een betalingsachterstand.

4.1.2. Deelvragen

Hoe hoog zijn de schulden van de jongeren?

Bijna 40 procent van de jongeren met een lening heeft geen idee hoe hoog hun lening is. Het bedrag varieert tussen de € 20 en de € 200.000. Wanneer iemand een hypotheek of studieschuld heeft is het bedrag hoger dan gemiddeld. Dit komt overeen met landelijke cijfers. Ook onder jongeren met roodstand weet een groot deel niet hoeveel ze rood staan. De gemiddelde roodstand van de jongeren die dat wel wisten is € 291. Het landelijke cijfer is € 626,-

Wie zijn de belangrijkste schuldeisers?

Jongeren die een lening hebben, hebben meestal een lening bij:

- Ouders (54%);
- Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO) (34%);
- Vrienden (12%).
-

Jongeren die een betalingsachterstand hebben, hebben dat het vaakst bij:

- Zorgverzekering (53%)
- Belastingdienst (28%)

- Boete (14%)
- Vaste lasten (11%).

Wanneer we naar de landelijke cijfers kijken dan valt het hoge aandeel achterstanden bij de belastingdienst op.

Wat zijn de oorzaken van de schulden?

Er is een aantal oorzaken te noemen waardoor schulden zijn ontstaan:

Bestedingsgedrag

Jongeren hebben vaak spijt dat ze hebben geleend of iets hebben gekocht als ze dit eigenlijk niet konden betalen. Ze denken vaak korte termijn. Sommige jongeren geven ook aan dat het soms wel erg makkelijk is om te lenen. Zij zouden graag zien dat het hun moeilijker wordt gemaakt. Ze kunnen zelf al wel regelen of ze rood mogen staan bij de bank.

De overgang van thuiswonend naar uitwonend is groot

Thuiswonenden hebben het financieel nog relatief makkelijk. Zij hebben minder kosten, minder moeite om overzicht te houden over hun financiën en hoeven minder financiële beslissingen te nemen. Eenmaal uitwonend, is het financieel vaak een ander verhaal. De financiële verantwoordelijkheden stijgen evenals de uitgaven. Financieel overzicht, financiële kennis en vaardigheden komen hierbij goed van pas. Of dit op de juiste wijze gebeurt, hangt af van hoe de jongvolwassene dit tot dusver in opvoeding, scholing en sociaal leven heeft meegekregen. Veel jongeren in dit onderzoek geven aan dat ze behoefte hebben aan informatie en voorlichting over deze overgang. Ze voelen zich dus nog niet altijd bekwaam.

Ontbreken van financieel inzicht en overzicht

Bovenstaande redenen dragen eraan bij dat de schulden minder snel inzichtelijk worden en kunnen worden opgelost. De aanwezigheid van financieel inzicht en overzicht kunnen ervoor zorgen dat je niet in de schulden raakt maar ook dat je er weer uit komt.

Hebben de jongeren zich gemeld bij de hulpverlening?

Een klein deel van de respondenten (7%) heeft hulp gehad om de schulden op te lossen. De jongeren hebben het meest vaak hulp gehad van hun ouders. Gevolgd door bewindvoering en de schuldhulpverlening zoals de kredietbank.

We hebben de jongeren ook gevraagd waar ze hulp zouden vragen wanneer ze in de financiële problemen zouden komen. Het overgrote deel (80 procent) geeft aan dat ze naar hun ouders zouden gaan. Gevolgd door internet, de gemeente en vrienden. De professionele hulpverlening komt pas in de 4^e of 5^e plaats.

Hoe ervaren de jongeren hun situatie?

Bijna de helft van de respondenten komt maandelijks (zeer) gemakkelijk rond met hun geld. 19 procent komt (zeer) moeilijk rond. Twee derde vindt dat ze goed met geld om kan gaan. Verder komt ongeveer 13 procent van de respondenten vaak of altijd geld tekort. 23 procent komt nooit geld tekort.

Bijna de helft van de respondenten geeft aan dat ze niet alles kunnen doen wat ze willen, omdat ze daar geen geld voor hebben. Bijna 20 procent van de jongeren maakt zich zorgen om hun financiële situatie.

Jongeren die werkloos zijn voelen zich armer, houden maandelijks minder geld over en maken zich meer zorgen over hun situatie dan jongeren die naar school gaan of werken.

Hoe ervaren de ketenpartners de schuldenproblematiek bij jongeren?

Bij de Volkskredietbank komen weinig jongeren om hulp vragen. Dit heeft vaak ook te maken met het feit dat ze niet in aanmerking komen voor sanering, vanwege hun inkomen of de hoogte van de schulden.

Ketenpartners geven aan dat er wel jongeren in de gemeente wonen met veel schulden. De woningstichting heeft regelmatig jonge huurders die al voordat ze gaan huren schulden hebben, maar ook naar verloop van tijd in de schulden komen.

Daarnaast valt op dat hulpverleners in de gemeente vaak anders tegen de problematiek aankijken dan de jongeren zelf. Hulpverleners vinden de problematiek vaak zwaarder dan de jongeren zelf. Het is voor hulpverleners en vrijwilligers belangrijk om in te zien dat jongeren op een andere manier moeten worden geholpen dan volwassenen. Daarnaast is het essentieel dat het hulptraject en de adviezen aansluiten bij de belevingswereld van de jongere.

Welke oplossingen zijn er om de problematiek te verminderen?

Geef praktische en laagdrempelige tips

Uit de interviews met de jongeren wordt duidelijk dat (gemeentelijke) informatie over schuldhulpverlening jongeren niet aanspreekt. Jongeren zoeken praktische en laagdrempelige tips, maar vinden informatie over toegang tot 'zware' formele hulpverleningstrajecten. Of de informatie is niet toegespitst op jongeren en sluit daarom niet bij hun wereld aan. Gemeenten en schuldhulpverleners zouden hun informatie en voorlichting daarom kunnen afstemmen op de belevingswereld van jongeren. Ook zouden gemeenten en schuldhulpverleners kunnen bekijken of hun dienstenaanbod voorziet in laagdrempelig financieel advies, daaraan bestaat een behoefte bij jongeren. Dus ga in gesprek met jongeren.

Voor de gemeente en hulpverleners

Dit rapport laat zien dat er in de gemeente Oldambt een groep jongeren is die schulden heeft, al zijn de achterstanden in veel gevallen nog betrekkelijk laag. Het gaat hierbij dus om een andere groep dan de groep die doorgaans gebruik maakt van schuldhulpverlening. Uit het onderzoek blijkt dat jongeren niet snel naar de professionele hulpverlening gaan, wanneer ze financiële problemen of vragen hebben. Ze hebben wel heel wat tips gegeven, hieronder een opsomming.

Begeleiding van en door jongeren (ook in schulden)

- Budgetcoach
- Begeleiding (dicht bij de leefwereld van de jongere)

Voorlichting

- Via school (lessen, informatieavond, training). Rol van de school is nu minimaal.
- Via internet (toegankelijk en anoniem)
- Via Facebook, zo wordt snel een grote groep bereikt.
- Specifiek gericht op jongeren (daar kan sociale media dus ook al bij aansluiten).
- Tips over op jezelf gaan wonen
- Informatie over het afsluiten van een lening: wat houdt dit precies in, hoeveel moet je aflossen en wat zijn de voorwaarden.

Cursussen over omgaan met geld (sparen, lenen, uitgaven)

- Maak deze cursussen laagdrempelig
- Inloopsprekuren is een goede optie
- Inzicht krijgen in de maandelijkse inkomsten en uitgaven
- Benadruk gevolgen rood staan en lenen
- Maak rood staan en lenen moeilijker

Preventieve maatregelen

- Bank kan ingrijpen als ze zien dat iemand rood staat

- Strengere eisen voor het aangaan van leningen

Uit het onderzoek blijkt dat jongeren een andere beleving hebben bij schulden dan bij lenen of rood staan. Een betalingsachterstand of rood staan hoeft voor hun niet altijd een schuld te zijn. Voor professionals is het dus belangrijk aan te sluiten op de beleving van de jongeren.

Jongeren zijn zich erg bewust van omgaan met geld

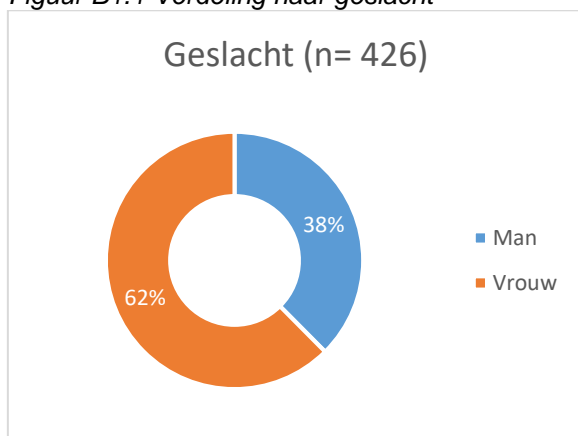
Uit het onderzoek komt zeer duidelijk naar voren dat de jongeren in de gemeente Oldambt bewust met geld omgaan. Ze sparen vaak met een doel en weten wat ze maandelijks uit kunnen geven. De rol van de ouders hierbij is erg bepalend en belangrijk voor de jongeren. Toch hebben ze vaak nog vragen over financiële zaken en daar zou de gemeente een rol in kunnen spelen.

Vervolgstappen

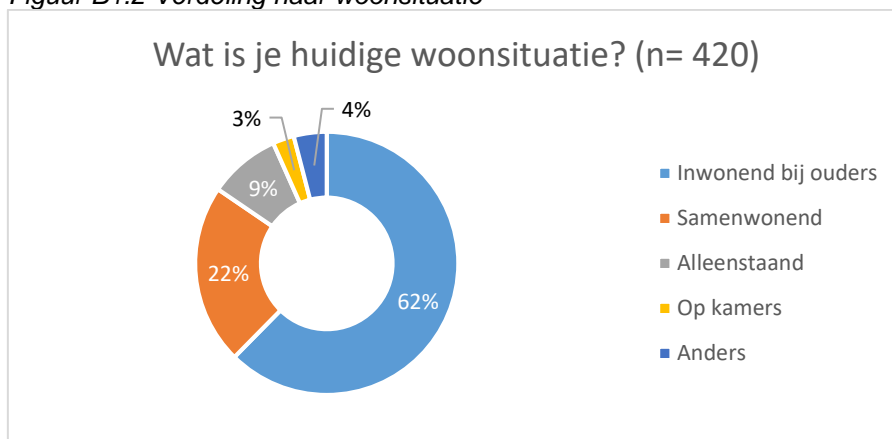
De meeste jongeren die hebben deelgenomen aan dit onderzoek hebben geen grote geldproblemen. Toch is er ook in de gemeente Oldambt een groep jongeren die wel financiële problemen hebben. Een vervolgstap op dit onderzoek is om specifiek met deze groep jongeren te gaan praten. Door met ze in gesprek te gaan wordt het makkelijker om ze te begrijpen en om inzicht te krijgen in hun belevingswereld, eventuele gedragsproblemen en mogelijke oorzaken voor hun financiële problemen.

Bijlage 1. Kenmerken respondenten vragenlijst

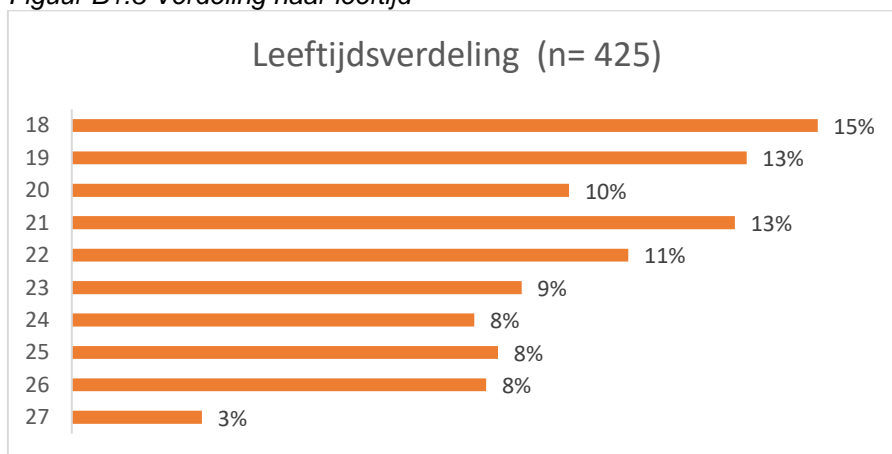
Figuur B1.1 Verdeling naar geslacht

Figuur B1.2 Verdeling naar woonsituatie

Figuur B1.3 Verdeling naar leeftijd

Figuur B1.4 Verdeling naar dagbesteding

